

Ruben Willaert
restauratie & archeologie
decoratie

GEEFT HET VERLEDEN EEN TOEKOMST

Leernsesteenweg 39 (Deinze, Oost-Vlaanderen)

Projectcode: 2020I228
September 2020

ARCHEOLOGIENOTA
BUREAUONDERZOEK (FASE 0)
DEEL 1: RESULTATEN VAN HET BUREAUONDERZOEK

Colofon

Ruben Willaert bvba
Ten Briele 14 bus 15
8200 Sint-Michiels-Brugge

Auteur: Aaron Willaert

Het eventuele nummer van het wettelijk depot of het buitenlandse equivalent hiervan: /
De naam en het erkenningsnummer van de erkende archeoloog:
Ruben Willaert, OE/ERK/Archeoloog/2015/00069

© Ruben Willaert NV, Sint-Michiels-Brugge, 2020

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Ruben Willaert NV.

Ruben Willaert NV aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

INHOUDSTAFEL

1	Resultaten van het bureauonderzoek	7
1.1	Administratieve gegevens	7
1.2	Onderzoeksoopdracht.....	9
1.2.1	Doelstelling.....	9
1.2.2	Onderzoeksvragen	9
1.2.3	Juridische context	9
1.2.4	Randvoorwaarden	9
1.2.5	Archeologische voorkennis van het terrein	10
1.3	Werkwijze en strategie	11
1.3.1	Methode	11
1.3.2	Fysisch geografische situatie	11
1.3.3	Historische context en bekende archeologie.....	11
1.3.4	Archeologische indicatoren	11
1.3.5	Verstoringshistoriek.....	12
1.3.6	Introductie tot het projectgebied.....	13
1.3.6.1	Ruimtelijke situering.....	13
1.3.6.2	Geplande werken.....	14
1.4	Assessmentrapport.....	17
1.4.1	Fysisch geografische en geologische situatie	17
1.4.1.1	Landschappelijke situering	18
1.4.1.2	Tertiaire lithostratigrafie	22
1.4.1.3	Quartaire lithostratigrafie	23
1.4.1.4	Bodemvormingsprocessen	24
1.4.2	Historische en archeologische voorkennis.....	25
1.4.2.1	Overzicht van de gekende archeologische waarden	25
1.4.2.2	Historische context en bekende archeologische vindplaatsen	33
1.4.2.3	Archeologische indicatoren en cartografische bronnen	33
1.4.2.4	Huidige gebruik en verstoringen.....	37
1.5	Synthese	40
2	Bibliografie.....	42

FIGURENLIJST

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart (Bron: Geopunt).....	8
Figuur 2: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van België (Bron: Geopunt);	8
Figuur 3: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2019 (Bron: Geopunt).	13
Figuur 4: Plangebied gezien vanaf de Leernsesteenweg (©Google Streetview).	14
Figuur 5: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2019 (Bron: Geopunt).	15
Figuur 6: Verkavelingsplan weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2019 (Bron: Geopunt).	16
Figuur 7: Projectgebied weergegeven op de Traditionele Landschappenkaart (Bron: Geopunt).	19
Figuur 8: Projectgebied weergegeven op het DHVM met aanduiding van de waterlopen (Bron: Geopunt).	19
Figuur 9: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de waterlopen (bron: Geopunt).	20
Figuur 10: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).	20
Figuur 11: Hoogteverloop, ZW-NO (Bron: Geopunt).	21
Figuur 12: Hoogteverloop, NW-ZO (Bron: Geopunt).	21
Figuur 13: Projectgebied weergegeven op de Tertiair Geologische Kaart (Bron: Geopunt). ..	22
Figuur 14: Projectgebied weergegeven op de Quartair Geologische Kaart (Bron: Geopunt). ..	23
Figuur 15: Projectgebied weergegeven op de Bodemkaart (Bron: Geopunt).	24
Figuur 16: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de CAI-polygonen (Bron: Geopunt).	25
Figuur 17: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt).....	34
Figuur 18: Projectgebied weergegeven op de Atlas der Buurtwegen, ca. 1840 (Bron: Geopunt).	34
Figuur 19: Projectgebied weergegeven op de Poppkaart, 1842-1879 (Bron: Geopunt).....	35
Figuur 20: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van 1889 (Bron: NGI Cartesius).	35
Figuur 21: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van België (Bron: Geopunt).	36

Figuur 22: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1971 (Bron: Geopunt).....	37
Figuur 23: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1979-1990 (Bron: Geopunt).....	38
Figuur 24: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2000-2003 (Bron: Geopunt).....	38
Figuur 25: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2008-2011 (Bron: Geopunt).....	39
Figuur 26: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2019 (Bron: Geopunt).....	39

TABELLENLIJST

Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.....	7
Tabel 2: Overzicht van de aardwetenschappelijke gegevens.....	17

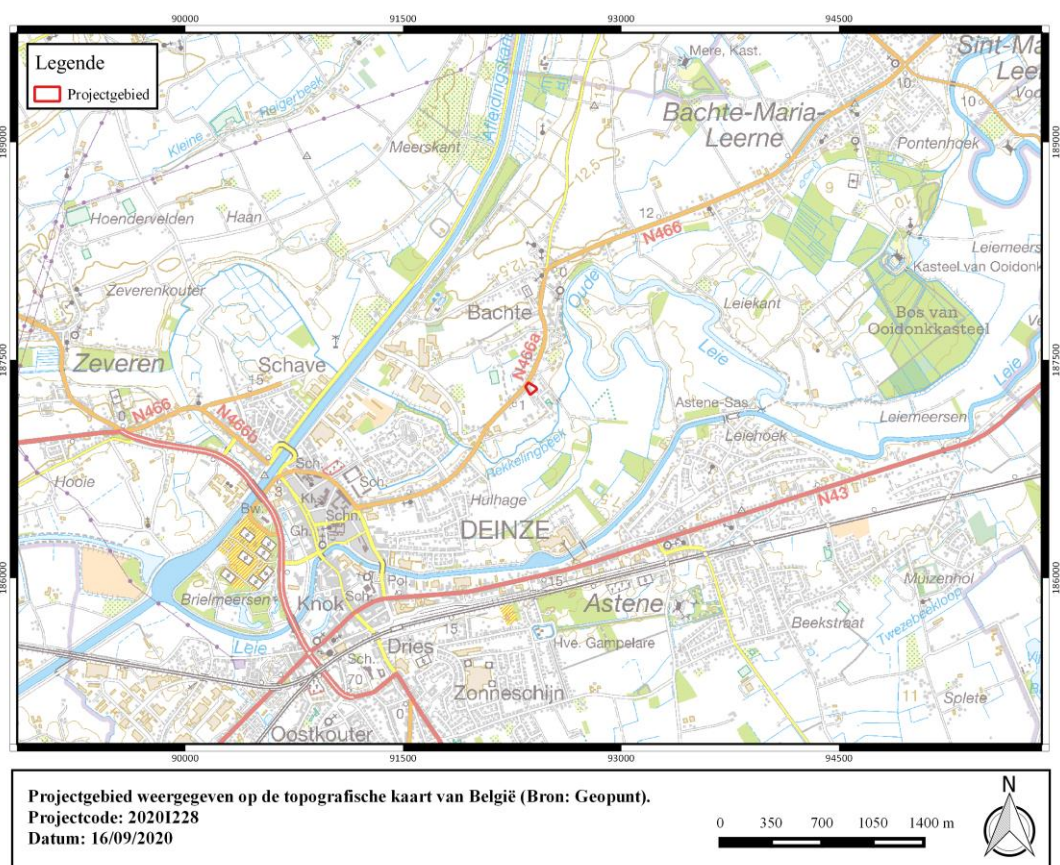
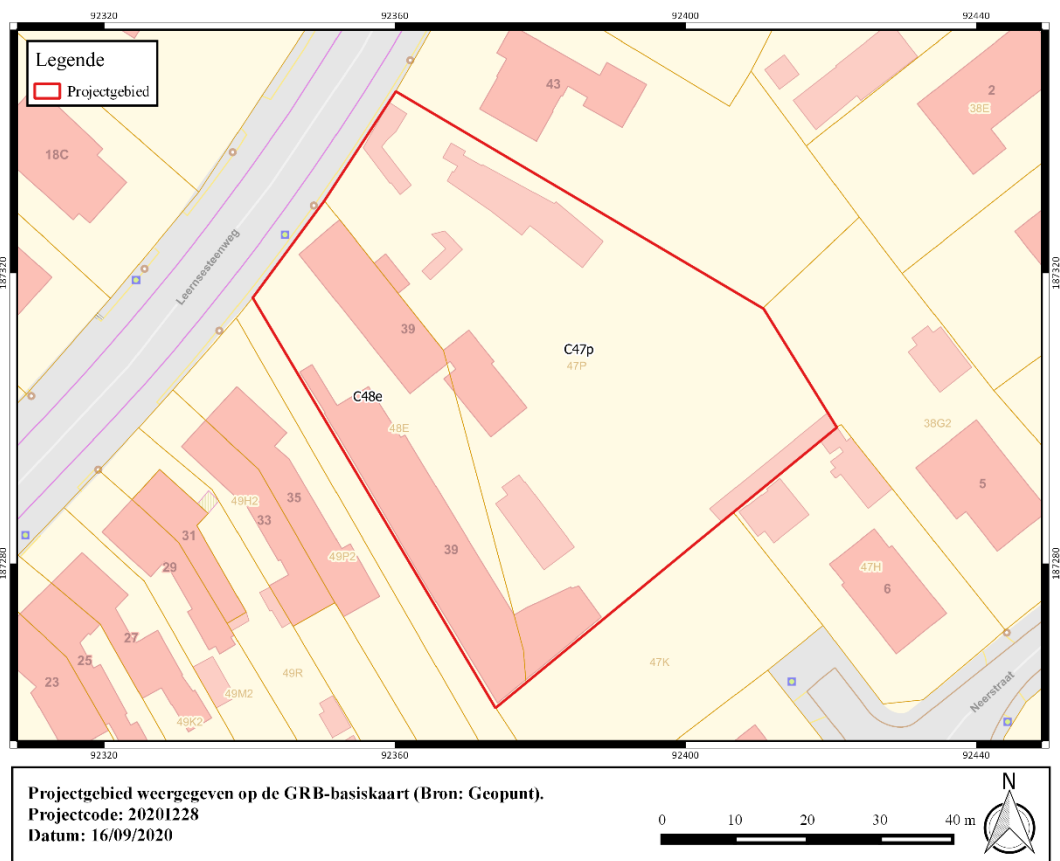
1 Resultaten van het bureauonderzoek

1.1 Administratieve gegevens

Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.

a) De locatie van het vooronderzoek met vermelding van:	Provincie	Oost-Vlaanderen
	Gemeente	Deinze
	Deelgemeente	Bachte-Maria-Leerne
	Postcode	9800
	Adres	Leernsesteenweg 39 9800 Deinze
	Toponiem	Leernsesteenweg 39
	Bounding box (Lambertcoördinaten)	X _{min} = 92308 Y _{min} = 187255 X _{max} = 92449 Y _{max} = 187353
b) Het kadasterperceel met vermelding van gemeente, afdeling, sectie, perceelsnummer of -nummers en kaartje	Deinze, Afdeling 10, Sectie C, nr's: 47p, 48 ^e Figuur 1	
c) Een topografische kaart van het onderzochte gebied waarvan de schaal afgestemd is op de grootte van het projectgebied	Figuur 2	
d) Alle betrokken actoren en specialisten	Wouter Van Goidsenhoven (erkend archeoloog) Clara Thys (archeoloog) Elke Ghyselbrecht (aardkundige) Aaron Willaert (historicus)	
e) Personen buiten het project die geraadpleegd of betrokken werden voor algemene wetenschappelijke advisering	/	

1.2 Onderzoeksopdracht

1.2.1 Doelstelling

Het archeologisch vooronderzoek betracht altijd eerst door raadpleging van gekende en ontsloten informatiebronnen tijdens een bureauonderzoek eventueel aanwezig archeologisch erfgoed binnen het onderzoeksgebied te inventariseren, waarderen en veiligstellen.

1.2.2 Onderzoeksvragen

Voor het bureauonderzoek zijn volgende onderzoeksvragen te formuleren:

- Hoe is de aardkundige opbouw van het onderzoeksgebied?
- Welke processen van bodemvorming zijn bekend?
- Welke geomorfologische processen zijn te bekend?
- Welke aardkundige eenheden zijn archeologisch relevant en wat is hun diepteligging?
- Zijn er archeologische resten bekend binnen de grenzen van het plangebied?
- Welke is de aard en ouderdom van bekende archeologische resten?
- Welke is de conserveringsgraad en gaafheid van bekende archeologische resten?
- Wat is de invloed van de toekomstige inrichting op eventueel aanwezige archeologische resten?

1.2.3 Juridische context

Het onderzoeksterrein situeert zich volgens het gewestplan in een zone bestemd als woonuitbreidingsgebied. Het onderzoeksterrein situeert zich noch binnen een vastgestelde archeologische zone, noch binnen een archeologische site, noch binnen een zone waar geen archeologie te verwachten valt. Deze archeologienota wordt opgemaakt naar aanleiding van een geplande verkavelingsvergunningsaanvraag waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 1000 m² of meer beslaat en de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft 3000 m² of meer bedraagt.

De oppervlakte van het plangebied in kwestie bedraagt 3542 m²; vandaar is men verplicht een bekrachtigde archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag.

1.2.4 Randvoorwaarden

Voor het bureauonderzoek worden enkel toegankelijke en beschikbare bronnen gebruikt.

Een archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem is momenteel onmogelijk voorafgaand aan het aanvragen van de verkavelingsvergunning. Het plangebied is op heden nog bebouwd. Deze bebouwing dient eerst verwijderd te worden conform de sloopvoorwaarden opgenomen in het Programma van Maatregelen.

Daarom wordt geopteerd voor de uitzonderingsprocedure waarbij een nota wordt aangeleverd op basis van een bureauonderzoek. In dit bureauonderzoek wordt nagegaan of er op het projectgebied een uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem noodzakelijk is en of (gedeeltelijke) vrijgave mogelijk is.

1.2.5 Archeologische voorkennis van het terrein

Binnen de grenzen van projectgebied Deinze Leersesteenweg 39 werd in het verleden geen archeologisch onderzoek uitgevoerd.

In de omgeving zijn wel enkele archeologische vindplaatsen gekend (cfr. infra).

1.3 Werkwijze en strategie

1.3.1 Methode

In de praktijk resulteert het bureauonderzoek in een inschatting van het archeologisch potentieel van een onderzoeksgebied. Het archeologisch potentieel drukt een verwachting uit ten aanzien van voorkomen, aard, gaafheid en conservering van de archeologische resten in de ondergrond van de planlocatie. Het archeologisch potentieel is gebaseerd op vier variabelen: fysisch-geografische situatie, bekende archeologische vindplaatsen, archeologische indicatoren en verstoringshistoriek.

Pas na de vaststelling van het archeologisch potentieel kunnen onderbouwde inschattingen worden gemaakt over de planeffecten op eventueel archeologisch erfgoed.

1.3.2 Fysisch geografische situatie

Geologische, geomorfologische en bodemkundige data informeren over de genese van het landschap in het plangebied, de bodemopbouw en de ligging en de stratigrafische positie van sedimenten waarin archeologische fenomenen kunnen voorkomen. Een aantal (prehistorische) vindplaatstypen kunnen bovendien uitgesproken gekoppeld worden aan specifiek aanwijsbare landschapsvormen.

De aardkundige data laten ook toe om een verwachting te formuleren ten aanzien van de verschijningsvorm, d.i. de conserveringsgraad en gaafheid van het archeologische erfgoed.

Volgende informatiebronnen werden geconsulteerd t.b.v. een eerste aardkundige analyse:

- Tertiair en Quartair geologische kaart van Vlaanderen
- Toelichting bij de Quartair geologische kaart van Vlaanderen
- Bodemkaart van Vlaanderen
- Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen
- Hydrografische kaart van Vlaanderen
- Bodemerosie kaart

1.3.3 Historische context en bekende archeologie

Beschikbare historische en toponymische kennis over woonplaatsen (buurtschap, gehucht, dorp, stad) in en nabij het onderzoeksgebied kan een zinvol kader bieden om de betekenis van bekende archeologische vindplaatsen te evalueren.

Om een overzicht te krijgen van de bekende archeologische vindplaatsen binnen het onderzoeksgebied werd de Centrale Archeologische Inventaris van Agentschap Onroerend Erfgoed¹ geraadpleegd en is lokaal geïnformeerd naar recent onderzoek.

1.3.4 Archeologische indicatoren

Archeologische indicatoren omvatten diverse datacategorieën zoals resultaten van non-intrusieve archeologische prospectietechnieken (bijvoorbeeld vondstmeldingen van metaaldetectie), toevallige vondsten bij niet-archeologische graafwerken, maar vooral ook historisch-cartografische, iconografische data en fotocollecties. Ze vormen fysiek aanwijsbare

¹ <https://cai.onroerenderfgoed.be/>

fenomenen die een aanwijzing kunnen zijn voor de aanwezigheid, ter plaatse of in de nabijheid, van archeologische sites.

Archeologische indicatoren zijn gezocht in de Centrale Archeologische Inventaris van het Agentschap Onroerend Erfgoed en in ontsloten cartografische bronnen.

1.3.5 Verstoringshistoriek

De verstoringsgraad van het onderzoeksgebied bepaalt in belangrijke mate de te verwachten gaafheid en bewaringsgraad van eventueel aanwezig archeologische bodemarchief. Om een correcte inschatting van de verstoring van de bodem te kunnen maken kunnen allerhande bronnen van pas komen. Zo kan mondelinge informatie van vroegere gebruikers of bewoners, beschikbare plannen van (verdwenen) constructies, verslagen van bodemonderzoeken en saneringen of informatie over delfstoffenwinning relevante informatie bieden.

Aanvullende informatie over recent historisch landgebruik is afkomstig van geraadpleegde luchtopnames vanaf 1971.²

² <http://www.geopunt.be/>

1.3.6 Introductie tot het projectgebied

1.3.6.1 Ruimtelijke situering

Het plangebied is gelegen in Bachte-Maria-Lerne, deelgemeente van Deinze, in de provincie Oost-Vlaanderen. Het huidige dorp is ontstaan door de samenvoeging in 1823 van Bachte en Maria-Lerne. De Leiegemeente is ten noorden begrensd door Vosselare en Sint-Martens-Laarne, ten oosten door Deurle, ten zuiden door Astene en Deinze en ten westen door Deinze en Meigem. De Leie (ten oosten), Rekkelingebroek (ten zuiden) en oorspronkelijk de Reigersbeek, thans het Schipdonkkanaal (ten westen) vormen natuurlijke grenzen.

Het plangebied zelf grenst ten noordwesten aan de Leernsesteenweg, die de verbinding vormt tussen Deinze en Maria Lerne. De overige zijden sluiten aan bij een verkaveling langsheen Rekkelingebroek en de Neerstraat. De dorpskern van Bachte en de stadskern van Deinze situeren zich respectievelijk ca. 700 meter ten noordoosten en 1,7 km ten zuidwesten.

Figuur 3: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2019 (Bron: Geopunt).

1.3.6.2 Geplande werken

1.3.6.2.1 Bestaande toestand

De totale oppervlakte van het plangebied bedraagt ca. 3542 m². Op heden is ca. 1100 m² van het terrein bebouwd. Bijkomend is ca. 455 m² van het terrein verhard. Het gebouwenbestand binnen de projectgrenzen neemt de vorm aan van een woning met bijgebouwen. Het overige deel van het plangebied is in gebruik als tuinzone.

Figuur 4: Plangebied gezien vanaf de Leernsesteenweg (©Google Streetview).

Figuur 5: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2019 (Bron: Geopunt).

1.3.6.2.2 Ontworpen toestand

De opdrachtgever plant de realisatie van een verkaveling van 6 loten met bijhorende infrastructuur in de vorm van wegenis en groenzone aan de Leernsesteenweg 39 te Bachte-Maria-Leerne. Het lijkt geen twijfel dat de geplande werken, het hiermee gepaard gaande werfverkeer en de potentiële toekomstige ingrepen in de individuele kavels het potentieel archeologisch niveau over het volledig plangebied bedreigen.

Figuur 6: Verkavelingsplan weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2019 (Bron: Geopunt).

1.4 Assessmentrapport

Het assessmentrapport omvat alle relevante gegevens die over het projectgebied verzameld kunnen worden uit toegankelijke literatuur en kaartmateriaal, die bijdragen tot het gefundeerd inschatten van het archeologisch potentieel van het plangebied. Om dit laatste te bereiken worden de verzamelde gegevens met elkaar vergeleken, geconfronteerd en samengelegd. Dit rapport heeft als doel het plangebied binnen zijn archeologisch en landschappelijk kader te plaatsen, rekening houdend met de geplande bodemingrepen. De studie maakt gebruik van verschillende datasets, waarbij het uitgangspunt steeds het ontwerpplan van de toekomstige bodemingrepen is. Dit ontwerpplan wordt telkens geprojecteerd op de geologische, bodemkundige en historische kaarten. Alle kaartmateriaal werd vervaardigd met behulp van QGIS, een geografisch informatiesysteem.

Op basis van deze assessment van het projectgebied kan een gegronde argumentatie opgesteld worden over de noodzaak en het nut van al dan niet verder te nemen archeologische maatregelen, die uiteengezet worden in deel 2: het programma van maatregelen.

1.4.1 Fysisch geografische en geologische situatie

Tabel 2: Overzicht van de aardwetenschappelijke gegevens.

<i>Bron</i>	<i>Informatie</i>
Landschappelijke situering	Scheldebekken; Zandstreek
Tertiair	Lid van Kortemark (Formatie van Tielt).
Quartair	Type 3a
Bodemtypes	Sbc, Scc
Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen	9.0 – 9.7 m TAW
Hydrografie	Leiebekken, deelbekken Benedenleie.

1.4.1.1 Landschappelijke situering

De Traditionele Landschappenkaart projecteert het plangebied op de overgang van het Scheldebekken en de zandstreek. Het terrein is gelegen op de rand van het alluvium van de Leie, die zelf een uitloper is van de Vlaamse Vallei.

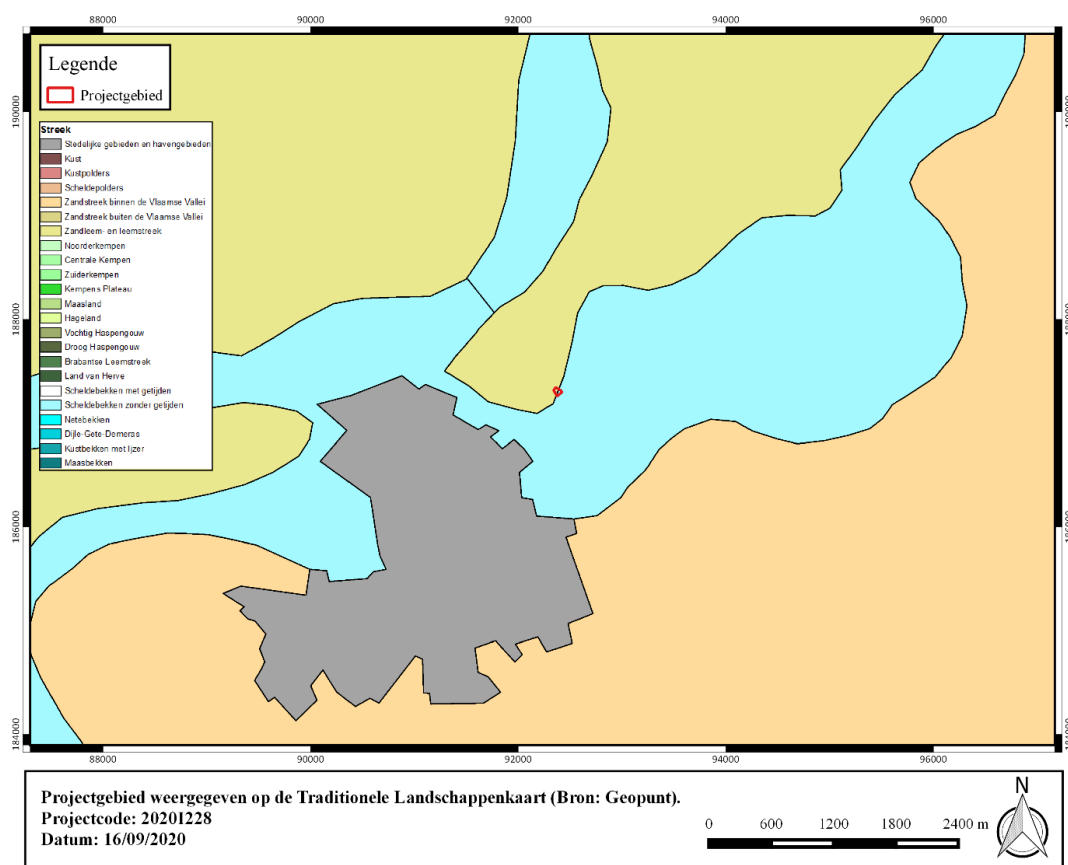
De Vlaamse Vallei vormt een lage zandige vlakte met een gemiddelde topografische ligging lager dan 10 m TAW. Deze zandige vlakte helt licht naar het noorden af. De Vlaamse Vallei en haar vertakkingen vormen een complex van deels bedolven pleistocene dalen die in opeenvolgende fases tot diep in het substraat ingesneden werden en tussendoor met afzettingen opgevuld werden. De dikte van het pakket kan op sommige plaatsen meer dan 25 meter bedragen. Het huidige oppervlak valt samen met de top van de laatste fluvioperiglaciale Weichseliaanafzettingen. Op het eind van het Weichseliaan en doorheen het Holoceen werd dit oppervlak ingesneden door de rivieren en tot laagterras in reliëf gesteld. Het jong alluvium heeft deze vroeg-holocene dalen gedeeltelijk opgevuld. De holocene alluviale valleien vertonen een sterk meanderend karakter in tegenstelling tot de oudere vlechtende rivierpatronen. Het meanderend verloop van de holocene Schelde en Leie heeft een topografische ligging van gemiddeld 6 m TAW. In de bochten of oeverwalafzettingen treft men een sikkelvormige afwisseling of opeenvolging van zandige ruggen en kleiige kommen aan.

In de Vlaamse Vallei komt op het laagterras een microreliëf voor dat vooral bij de afzetting van de eolische dekzanden en boreale stuifzanden gevormd is, maar ook elementen omvat die van de verwilderde fluvioperiglaciale, pre-holocene dalbodem overgeërfd zijn (zoals bijvoorbeeld donken). De dekzandruggen kwamen tot ontwikkeling in het laat-Pleniglaciaal (76.000-14.640 jaar geleden) in een koude en droge periode, waarbij de wind door de beperkte vegetatie vat kreeg op het zandoppervlak. Alle voornoemde morfologisch eenheden kunnen verschillende meters boven het reliëf uitsteken. De topografische ligging van de Vlaamse Vallei weerspiegelt soms ook de aanwezigheid van bedolven Tertiaire Getuigenheuvels.

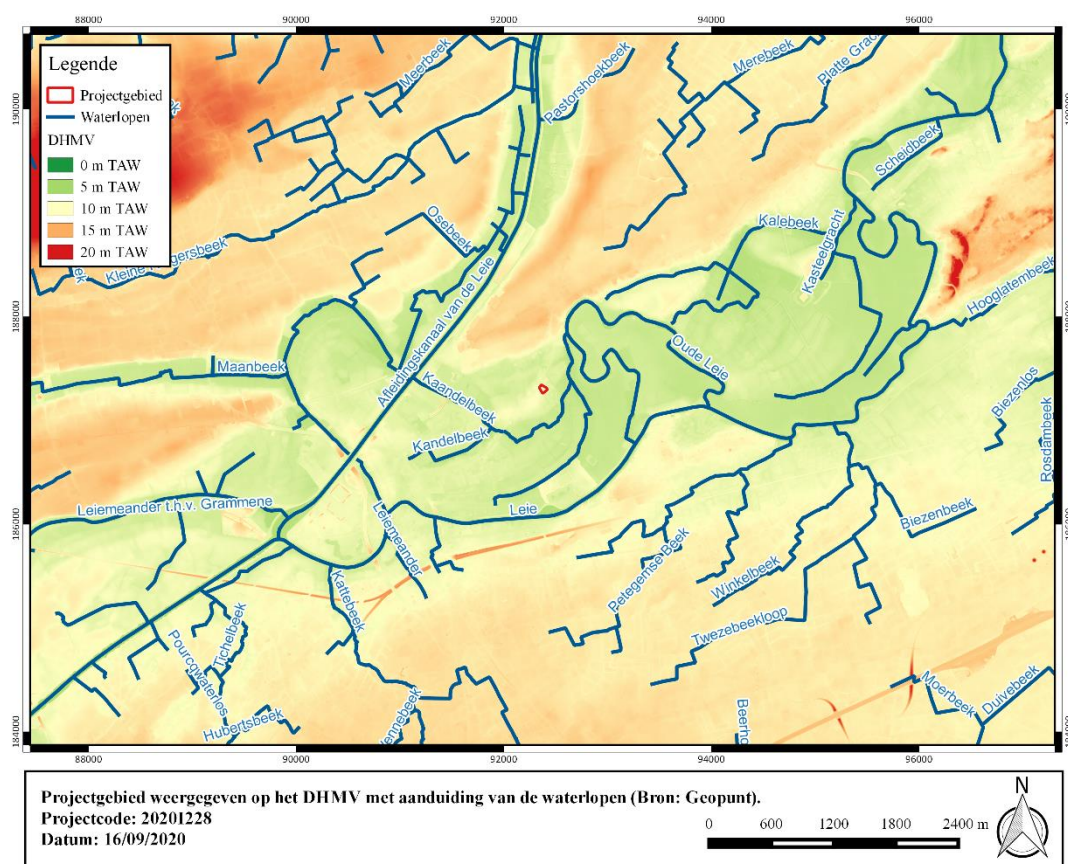
Het lokaal hoogtemodel lokaliseert het plangebied op een hoogteligging van ca. 9.0 – 9.7 m TAW. Het terrein is gelegen aan een binnenbocht van een oude Leiemeander, op een zandige rug met een maximale hoogte van ca. 10 m TAW. Het plangebied is gelegen op de noordoostelijke helling van deze zandrug en helt aldus af in noordoostelijke richting.

De locatie, op een hoger gelegen droge rug langs het alluvium van de Leie moet een beduidende aantrekkingskracht hebben gehad op rondtrekkende groepen jager-verzamelaars in de omgeving.

Hydrografisch is het plangebied gelegen in het Leiebekken, deelbekken Benedenleie.

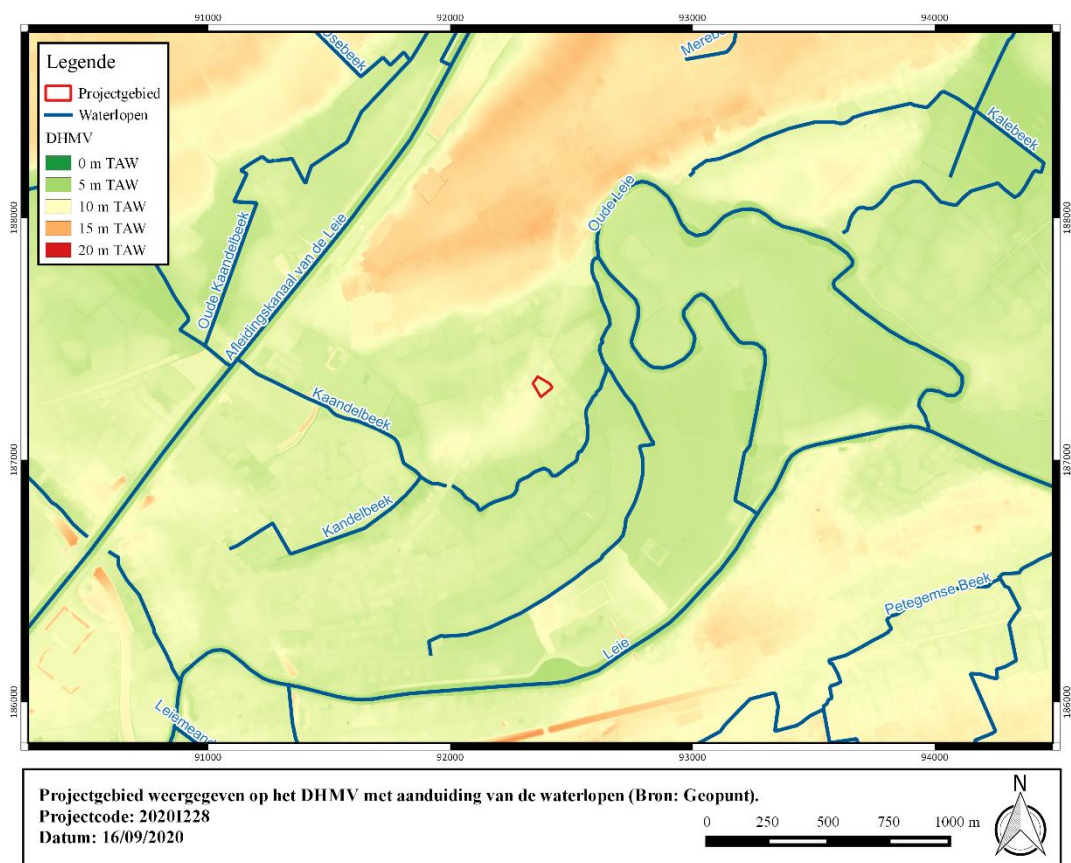

Figuur 7: Projectgebied weergegeven op de Traditionele Landschappenkaart (Bron: Geopunt).

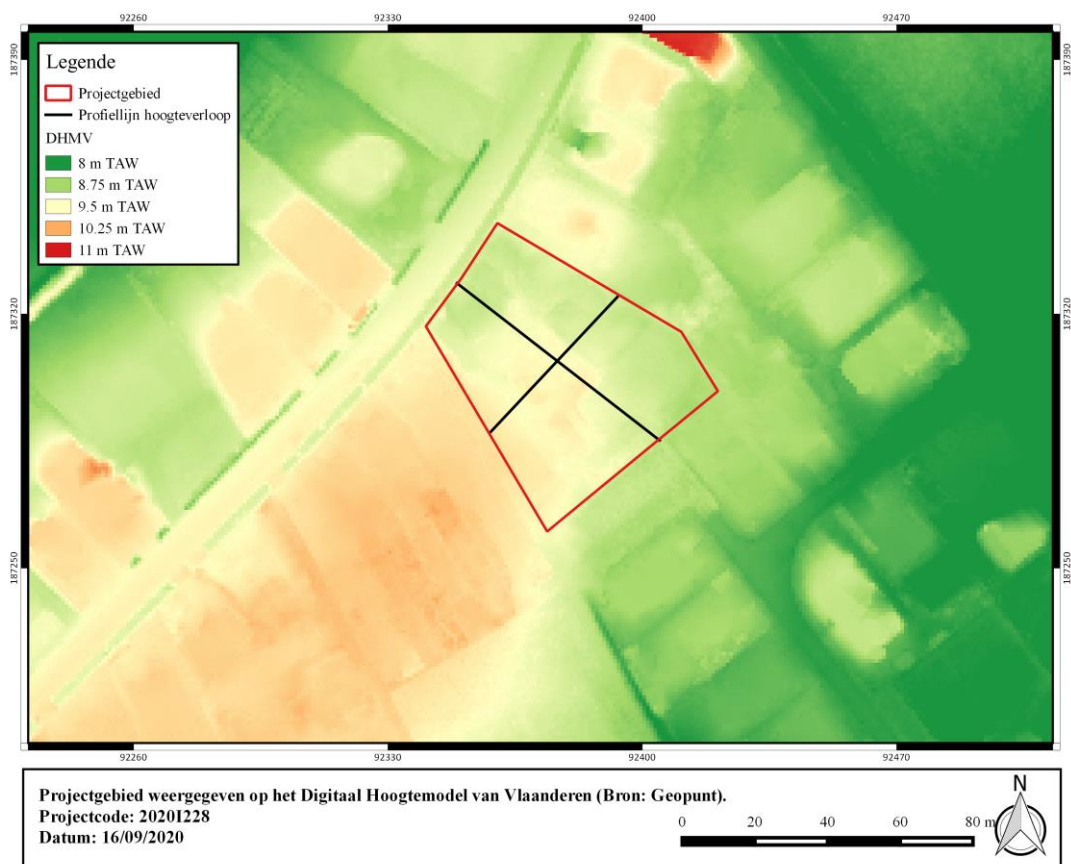

Figuur 8: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de waterlopen (Bron: Geopunt).

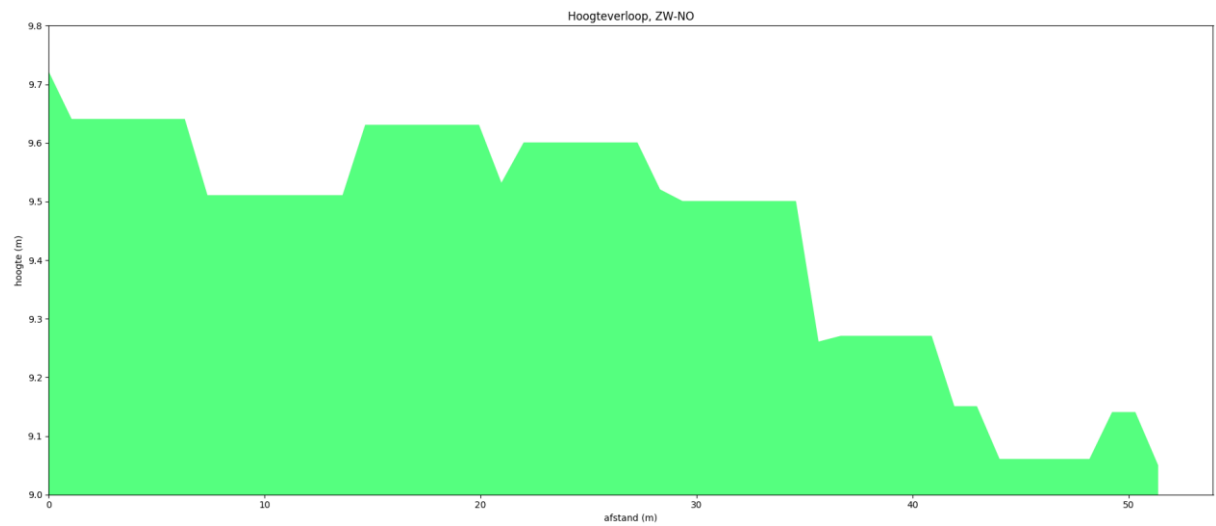

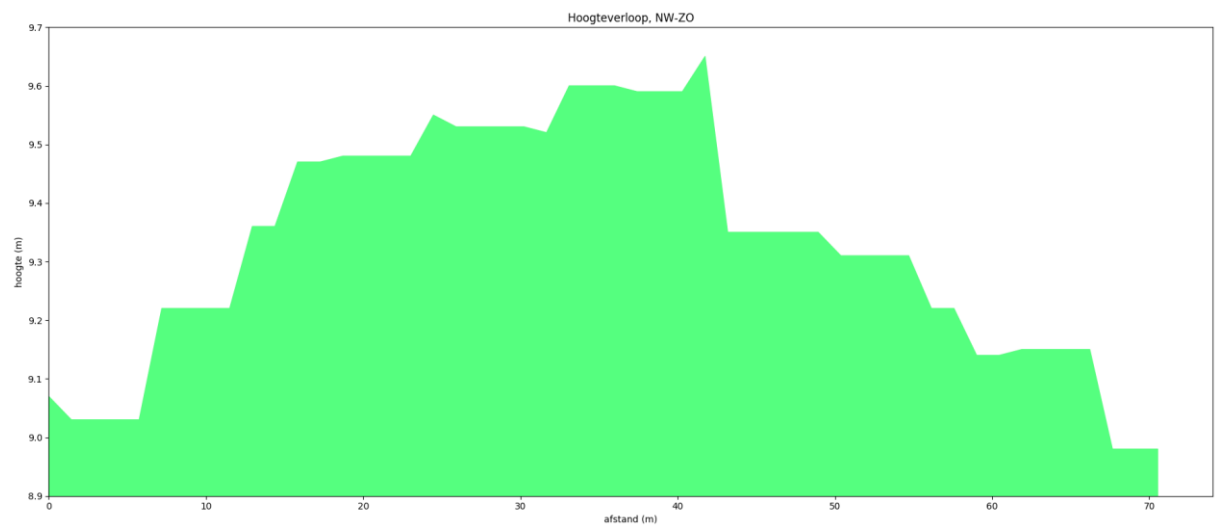
Figuur 9: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de waterlopen (bron: Geopunt).

Figuur 10: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).

Figuur 11: Hoogteverloop, ZW-NO (Bron: Geopunt).

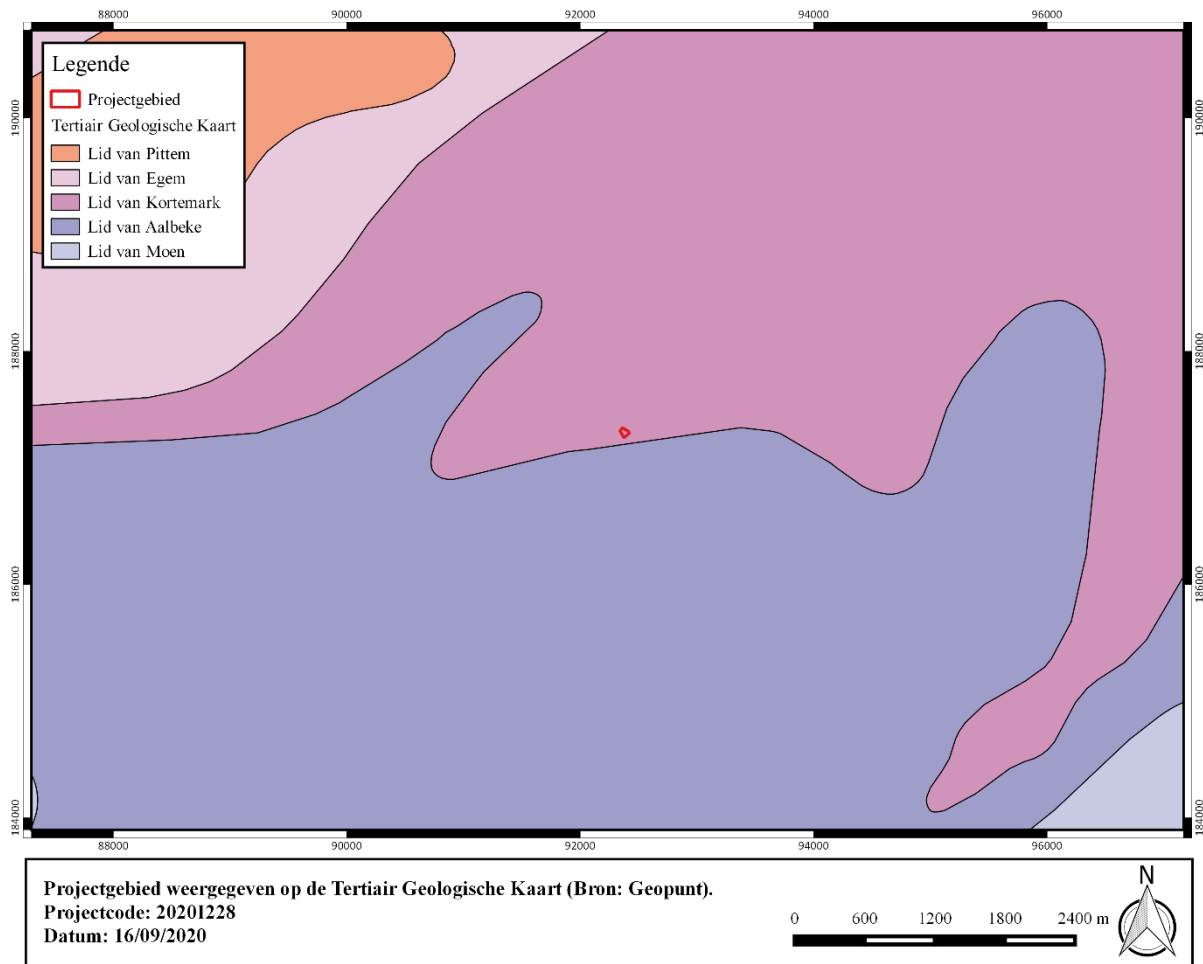
Figuur 12: Hoogteverloop, NW-ZO (Bron: Geopunt).

1.4.1.2 Tertiaire lithostratigrafie

Het projectgebied is gelegen in het **Lid van Kortemark (Formatie van Tielt)**. De Formatie van Tielt bestaat uit een fijn zandig en zandig marien sediment.

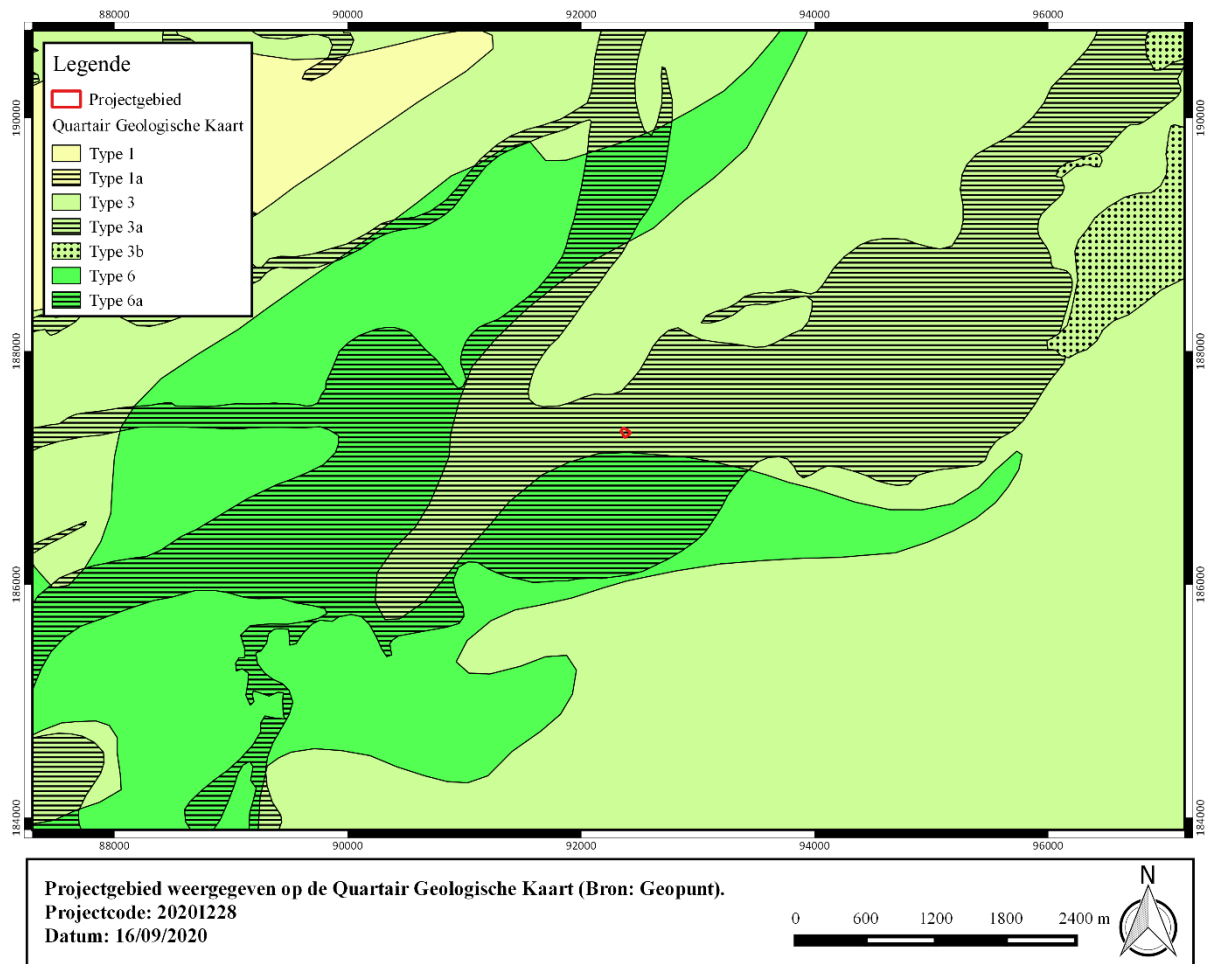
Het oudste lid is het Lid van Kortemark en bestaat uit horizontaal gelamineerd fijn zandig grof silt en kleiig-siltig zeer fijn zand. Het is afgezet in de overgangszone tussen de buitenkust en de open shelf.

Figuur 13: Projectgebied weergegeven op de Tertiair Geologische Kaart (Bron: Geopunt).

1.4.1.3 Quartaire lithostratigrafie

Het projectgebied is gelegen in het Quartair **Type 3a**. Het bestaat uit een basis van fluviatiele afzettingen van het Weichseliaan gevolgd door een eolische afzetting van het Weichseliaan tot mogelijk Vroeg-Holoceen. Binnen deze afzetting kunnen mogelijk hellingsafzettingen van het Quartair voorkomen. Lokaal kan deze eolische afzetting afwezig zijn. De top bestaat uit een fluviatiele afzetting (organochemisch en perimarien inclus) van het Holoceen en mogelijk Tardiglaciaal.

Figuur 14: Projectgebied weergegeven op de Quartair Geologische Kaart (Bron: Geopunt).

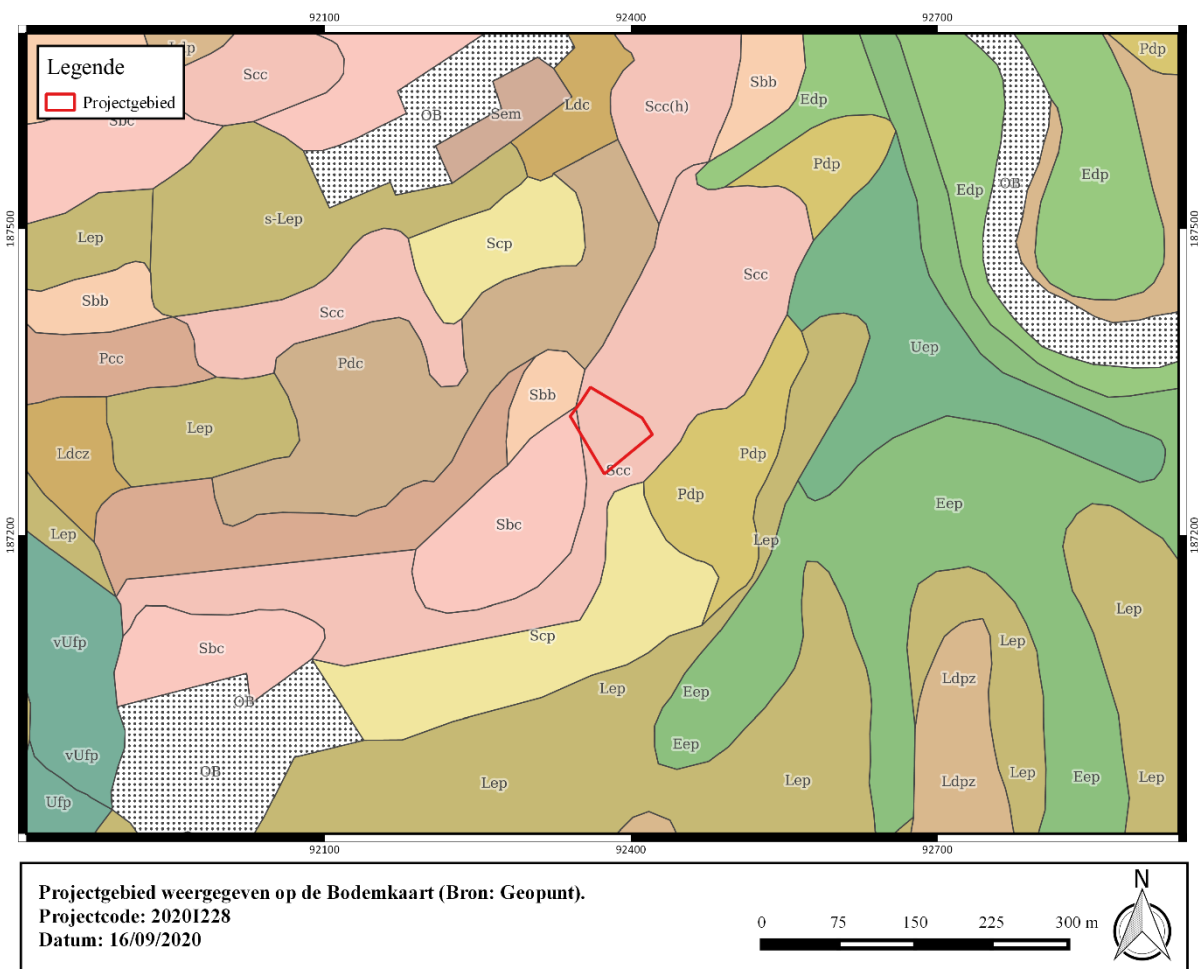

1.4.1.4 Bodenvormingsprocessen

De bodemkaart geeft aan dat de bodem bestaat uit droog lemig zand. Vermoedelijk is dit sediment van eolische oorsprong.

Het bodemtype **Sbc** is een droge lemig zandbodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont. De bouwvoor is ca. 25 cm dik en donker grijsbruin. De textuur B is gedeeltelijk opgelost en er komen veelal ijzerconcreties voor (Prepodzol). Roestverschijnselen beginnen tussen 90 en 120 cm.

Het bodemtype **Scc** is een matig droge lemig zandbodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont. De roestverschijnselen beginnen tussen 60 en 90 cm-mv.

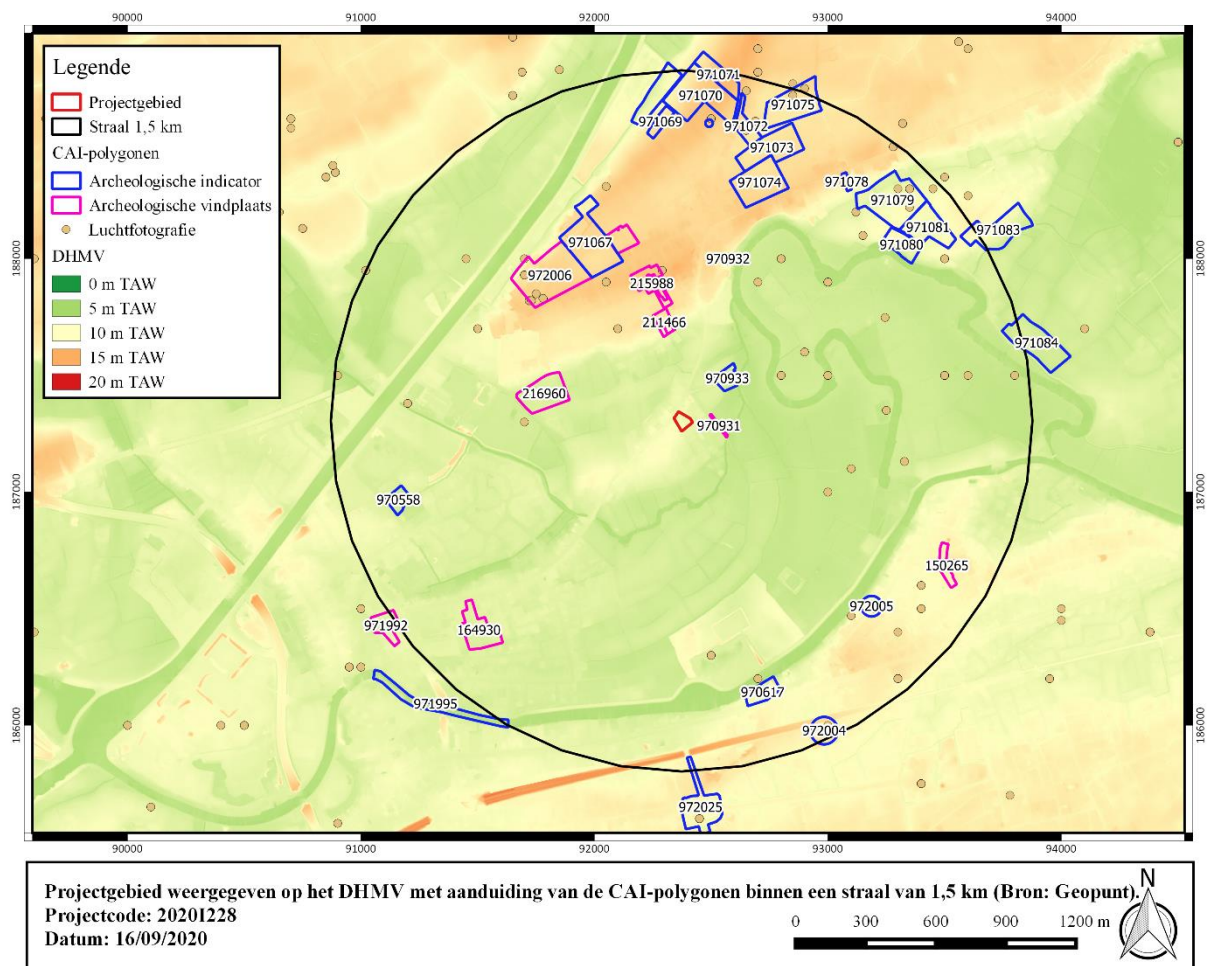

Figuur 15: Projectgebied weergegeven op de Bodemkaart (Bron: Geopunt).

1.4.2 Historische en archeologische voorkennis

1.4.2.1 Overzicht van de gekende archeologische waarden

Binnen de grenzen van het onderzoeksgebied of naburige percelen zijn geen archeologische vindplaatsen of indicatoren gekend. Waarnemingen en onderzoek in de omgeving wijzen op zo goed als doorlopende menselijke aanwezigheid sinds de steentijden. Ten zuidoosten van het projectgebied werd bij collectorwerken in de jaren '90 een noodonderzoek uitgevoerd waarbij resten van een mogelijk Romeinse weg aan het licht kwamen. Daarnaast werden er ook resten van bewoning in kaart gebracht. Ten noorden van het onderzoeksgebied werden bij grootschalig onderzoek naast resten uit de steentijden, sporen van bewoning en begraving uit de metaaltijden, Romeinse periode en middeleeuwen werden aangesneden. Rondom het onderzoeksgebied zijn eveneens menig veldprospecties uitgevoerd. De terrassen langs de Leie en de drogere opduikingen in de alluviale vlakte moeten sinds de steentijden reeds een zeer gunstige locatie geweest zijn omdat er door jager-verzamelaars optimaal geprofiteerd kan worden van overlappende biotopen en de moergebieden langs de rivier en anderzijds omdat de Leie een belangrijke verbindings- en handelsroute was. De Leie was ook een belangrijk strategisch element in tijden van oorlog. Het is dan ook niet te verbazen dat bij archeologisch onderzoek langs de rivier sporadisch relictten uit WOI en WOII worden aangetroffen.

Figuur 16: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de CAI-polygonen (Bron: Geopunt).

I. Archeologische vindplaatsen

150265	Mechanische prospectie (2009) Ijzertijd of Romeinse tijd: vermoedelijk handgevormd aardewerk met chamotteverschraling (mogelijke interpretatie) Middeleeuwen: aardewerk Bron: Ryssaert, C.; De Gryse, J.; Pype, P., 2009. Proefsleuvenonderzoek Deinze - Baarsstraat, onuitgegeven rapport.
164930	Mechanische prospectie (2013); NK: 15 meter Nieuwste tijd: onbepaald Bron: Reyns N., Van Staey A. 2013: Archeologisch vooronderzoek Deinze- Karel Picquélaan, Rapporten All-Archeo 173, Bornem.
207033	Opgraving (2013); NK: 15 meter Mesolithicum: Microliet, spits met geretoucheerde basis. Late ijzertijd: kuil met vrij veel aardewerk. Mogelijk afkomstig van geërodeerde nederzetting. Midden-Romeinse tijd: brandrestengraf met vrij veel aardewerk en metaalvondsten. WO II: loopgravenstelling Bron: Messiaen L., De Logi A., Hoorne J. 2013: Bachte-Maria-Leerne - Dulakkerweg. archeologisch onderzoek - april 2013, DL&H-rapport 9, Deinze.
211466	Mechanische propsectie (2013) Midden-Romeinse tijd: Een kleine cluster van paalsporen geassocieerd met Romeins aardewerk, wellicht wijzend op bewoning.
211737	Opgraving (2013); NK: 15 meter Midden-Romeinse tijd: 6 paalkuilen die behoren tot een gebouw. Het vondstmateriaal uit de paalkuilen is te dateren in de periode 70 tot 150 n.Chr. In enkele sporen werden veel resten van verbrand graan aangetroffen. Een macrobotanische quickscan toont aan dat het graan bestaat uit 6-rijige bedekte gerst, en Haver of Oot. Nieuwe tijd: perceelsgreppels Bron: Dyselinck T., Vander Cruyssen M. 2014: Archeologische opgraving Deinze-Bachte-Maria-Leerne, Peperstraat, BAAC Vlaanderen rapport 102, Mariakerke.
211759	Mechanische prospectie (2014); NK: 15 meter Late ijzertijd: 2 paalkuilen

	Vroeg-Romeinse tijd: brandrestengraf, met in de vulling fragmenten van imbrices WO I: granaatkop en twee Duitse helmen Onbepaald: 22 scherven handgevormd aardewerk. Bron: Vanden Borre J., Janssens N., Hertoghs S. 2015: Archeologische prospectie met ingreep in de bodem Deinze, Lijsterweg, BAAC Vlaanderen rapport 130, Gent.
215988	Mechanische prospectie (2013); NK: 15 meter Steentijd: kernrandverfrissing in donkergrijze silex, anderzijds een verbrande afslag Romeinse tijd: brandrestengraf Nieuwe tijd: kuilen geassocieerd met baksteenfragmenten, enkele paalkuilen WO II: resten van loopgaven Bron: Ryssaert C., Jacops J. 2013: Archeologisch proefsleuvenonderzoek aan de Dulakkerweg te Deinze, Antwerpen
216960	Mechanische prospectie (2017); NK: 15 meter Steentijd: één niet geretoucheerde afslag, afkomstig uit een afvalkuil met midden-ijzertijd keramiek. Late bronstijd: een enkel greppeltje, een solitaire paalkuil en twee kuilen uit de late bronstijd tot midden-ijzertijd. Een van deze kuilen werd grondig onderzocht en leverde verschillende aardewerkfragmenten en fragmenten verbrand bot op. Vermoedelijk gaat het om sporen van off-site fenomenen. late bronstijd tot midden-ijzertijd Late middeleeuwen: Grachten die samen een opmerkelijke vierkante structuur vormen. Ofwel een 17e eeuwse schans die deel uitmaakte van een grotere Vauban stelling, ofwel een bescheiden omwalde hoeve die slechts kort actief moet hebben bestaan. Nieuwe tijd: verschillende greppels en kuilen die hun oorsprong vinden in het roten van vlas, allen in het noordoostelijk perceel Bron: Billefont J., Dyselinck T., Krekelbergh N. & Verbeke E. 2017: Archeologienota Deinze, Peperstraat-Filliersdreef. BAAC Vlaanderen Rapport 438, Gent.
970931	Controle van werken; NK: 15 meter Romeinse tijd: paalsporen en kuiltjes - karsporen duiden op de aanwezigheid van een wegtracé (Romeins?) – waterput met diameter van 8 meter Volle middeleeuwen: - kuilen, greppels, paalsporen - botmateriaal, aardewerk (grijze kogelpotten, radgestempeld materiaal, Maaslandse ceramiek)

	Bron: De Clercq W. & Deschietter J., 2000, Noodonderzoek op de Aquafin-collector Deinze. Romeinse en Middeleeuwse bewoningssporen langs de Witte Kaproenenstraat, Jaarverslag van de provincie Oost-Vlaanderen 1999 (Monumentenzorg en cultuurpatrimonium), pp. 136-137
970931	Controle van werken; NK: 15 meter Romeinse tijd: paalsporen en kuiltjes - karsporen duiden op de aanwezigheid van een wegtracé (Romeins?) – waterput met diameter van 8 meter Volle middeleeuwen: - kuilen, greppels, paalsporen - botmateriaal, aardewerk (grijze kogelpotten, radgestempeld materiaal, Maaslandse ceramiek) Bron: De Clercq W. & Deschietter J., 2000, Noodonderzoek op de Aquafin-collector Deinze. Romeinse en Middeleeuwse bewoningssporen langs de Witte Kaproenenstraat, Jaarverslag van de provincie Oost-Vlaanderen 1999 (Monumentenzorg en cultuurpatrimonium), pp. 136-137
971992	Opgraving (1977); NK: 15 meter Late middeleeuwen: klooster met kapel – gebouwd op verwoest begijnhof - funderingen vermoedelijk van de kloosterkappel van het Sint-Margrietenklooster (schip) - op basis van de bakstenen: kerk te situeren in het kader van de regionale Vlaamse baksteengotiek – keramiek van de 15de eeuw - begijnhof, later verwoest en klooster opgericht (had zeker een kapel in 1310) Bron: Van Doorne G., 1979, Noodopgraving in Ghesquierestraat nr 2 (O VI) in: Archaeologia Mediaevalis 2, p 17 & Callebaut D. 1977, Deinze (O. VI.): Sint-Margrietenklooster, in: Archeologie 1977/2, p. 106
972006	Opgraving (1999), Controle van werken, Veldprospectie; NK: 15 meter Mesolithicum & neolithicum: lithisch materiaal Metaaltijden: aardewerk Bronstijd: cirkelvormige gracht (32m buitendiameter) - ook materiaal: restanten van vuursteenbewerking en dikwandige scherven. Gracht aangelegd rond 2000 v. Chr. Late ijzertijd: - gebouwplattegrond met afgeronde hoeken - gebouwplattegrond: 2 rijen palen - paalkuilen die mogelijk te relateren zijn aan bijgebouwtjes of spiekers - ovale kuil Romeinse tijd: aardewerk - 5 brandrestengraven Volle middeleeuwen: aardewerk Bron: De Clercq W., 2002: Het archeologisch noodonderzoek op de bouwplaats voor de waterzuiveringsinstallatie te Bachte-Maria-Leerne, Het Land van Nevele, Jaargang XXXIII, aflevering 4, pp, 343-358

II. Archeologische indicatoren

Historisch-cartografische en iconografische data

970932	Indicator cartografie Volle middeleeuwen: kerk
970933	Indicator cartografie 17 ^e eeuw: hoeve

Veldprospecties

970558	Veldprospectie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
971067	Veldprospectie Steentijd: lithisch materiaal Metaaltijden: aardewerk Laat-Romeinse tijd: aardewerk Volle middeleeuwen: aardewerk Late middeleeuwen: aardewerk
971068	Veldprospectie Neolithicum: lithisch materiaal Metaaltijden: aardewerk Volle middeleeuwen: aardewerk
971069	Veldprospectie Late middeleeuwen: aardewerk
971070	Veldprospectie Steentijd: lithisch materiaal Romeinse tijd: aardewerk Late middeleeuwen: aardewerk
971071	Veldprospectie

	Steentijd: lithisch materiaal Romeinse tijd: aardewerk Late middeleeuwen: aardewerk
971072	Veldprospectie Steentijd: lithisch materiaal Romeinse tijd: aardewerk Vroege middeleeuwen: aardewerk
971073	Veldprospectie Mesolithicum: lithisch materiaal
971074	Veldprospectie Steentijd: lithisch materiaal
971075	Veldprospectie Steentijd: lithisch materiaal Romeinse tijd: aardewerk
971079	Veldprospectie Steentijd: lithisch materiaal Laat-Romeinse tijd: aardewerk - bouw materiaal Volle middeleeuwen: aardewerk
971080	Veldprospectie Steentijd: lithisch materiaal Metaaltijden: aardewerk Laat-Romeinse tijd: aardewerk Volle middeleeuwen: aardewerk Late middeleeuwen: aardewerk
971081	Veldprospectie Metaaltijden: aardewerk
971083	Veldprospectie

	Steentijd: lithisch materiaal Metaaltijden: aardewerk Romeinse tijd: aardewerk Middeleeuwen: aardewerk
971084	Veldprospectie; NK: 150 m Steentijd: lithisch materiaal Late middeleeuwen: aardewerk
972004	Veldprospectie; NK: 150 m Romeinse tijd: aardewerk.
972005	Veldprospectie (1986); NK: 150 m Neolithicum: lithisch materiaal. Metaaltijden: aardewerk. Romeinse tijd: aardewerk.

Toevalsvondst

210488	Toevalsvondst Romeinse tijd: munt
971078	Toevalsvondst (1998) Merovingische periode: 2 rechthoekige kuilen met verschillende fragmenten van een biconus met rolstempelversiering en fragmenten van (een) ijzeren voorwerp(en). Mogelijk gaat het hier om een graf/graven.
971995	Toevalsvondst; NK: 150 meter Vroeg-Romeinse tijd: aardewerk – munten – fibulae – laagoven – vuurbok Bron: Vermeulen F., 1992, Tussen Leie en Schelde. Archeologische inventarisatie en studie van de Romeinse bewoning in het zuiden van de Vlaamse zandstreek (Archeologische inventaris Vlaanderen) p 52.

Onbepaald

970617	Onbepaald; NK: 15 m Onbepaald: oude kerk (voorganger van de St.-Amanduskerk) zou op de Kapelleberg hebben gestaan. Deze is volledig verdwenen, ook de funderingen van de kerk. Was
--------	--

	opgetrokken in natuursteen. Na afbraak werd hier een kapel opgebouwd, die verdween in 1956 voor veevoederfabriek. Zou op een kunstmatige heuvel gelegen hebben die restant was van een militaire afweerconstructie. Benedenconstructie zou van vulkanisch gesteente geweest zijn in onregelmatig visgraatverband. Mogelijk was dit dus gebouwd op een Romeins fort.
972025	Onbepaald; NK: 15 m Late middeleeuwen: site met walgracht, 'Goed te Gampelaere' of 'Gampelaerehoeve'. Voormalige zetel van de heerlijkheid Gampelaere waarvan archiefstukken teruggaan tot 1390 (de naam op "laar" zou op een Germaans toponiem wijzen). Oorspronkelijk site met walgracht met centrale, circulair omgrachte motte omgeven door een tweede ongeveer rechthoekige gracht. Thans grotendeels omgrachte hoeve (behouden buitenwal) met vernieuwde gebouwen en toegangshek tussen gewitte pijlers. Bron: Van Speybroeck S., 1974. Wandeling door Astene opgesteld door de Kulturele Kring te Astene, Bijdragen tot de geschiedenis der stad Deinze en van het land aan Leie en Schelde, deel 41, 47-68.

1.4.2.2 Historische context en bekende archeologische vindplaatsen

Archeologisch onderzoek in de omgeving van Bachte-Maria-Leerne heeft reeds veelvuldig sporen van oude menselijke aanwezigheid aan het licht gebracht. De hoger gelegen zandruggen langs de brede Leievalle moeten vanouds een grote aantrekkingskracht gehad hebben op jager-voedselverzamelaars. De lemige zandgronden moeten eveneens interessant geweest zijn voor de eerste landbouwers in de omgeving.

De eerste vermelding van Bachte, dat zich ca. 700 meter ten noorden van het plangebied situeert, is als Bathio, in het Liber Traditionum van de Gentse Sint-Pietersabdij van 1820. Het huidige gehucht en kerkdorp Bachte, gelegen op de linker Leieoever, bij een oude afgesneden meander, zijn vermoedelijk ontstaan op het knooppunt van twee wegen, met name de heerbaan Gent-Deinze en de aftakking naar West-Vlaanderen, de vroegere Ieperse aardeweg.

Door de ligging op de grens van de Vlaamse Zandstreek en Zandleemstreek treft men in de gemeente voornamelijk lichte zandleembodems aan die geschikt zijn voor de landbouw. In de alluviale Leievallei komen weilanden voor. Tot in de 19^e eeuw werd intensief aan tufiwnning gedaan in de moerassige gebieden langs de Leie. Het dorp heeft zeer lang een bescheiden en ruraal karakter gehad. Een verdichting van bebouwing kwam pas vanaf de jaren '60 van de vorige eeuw, onder meer aan de Leernsesteenweg.³

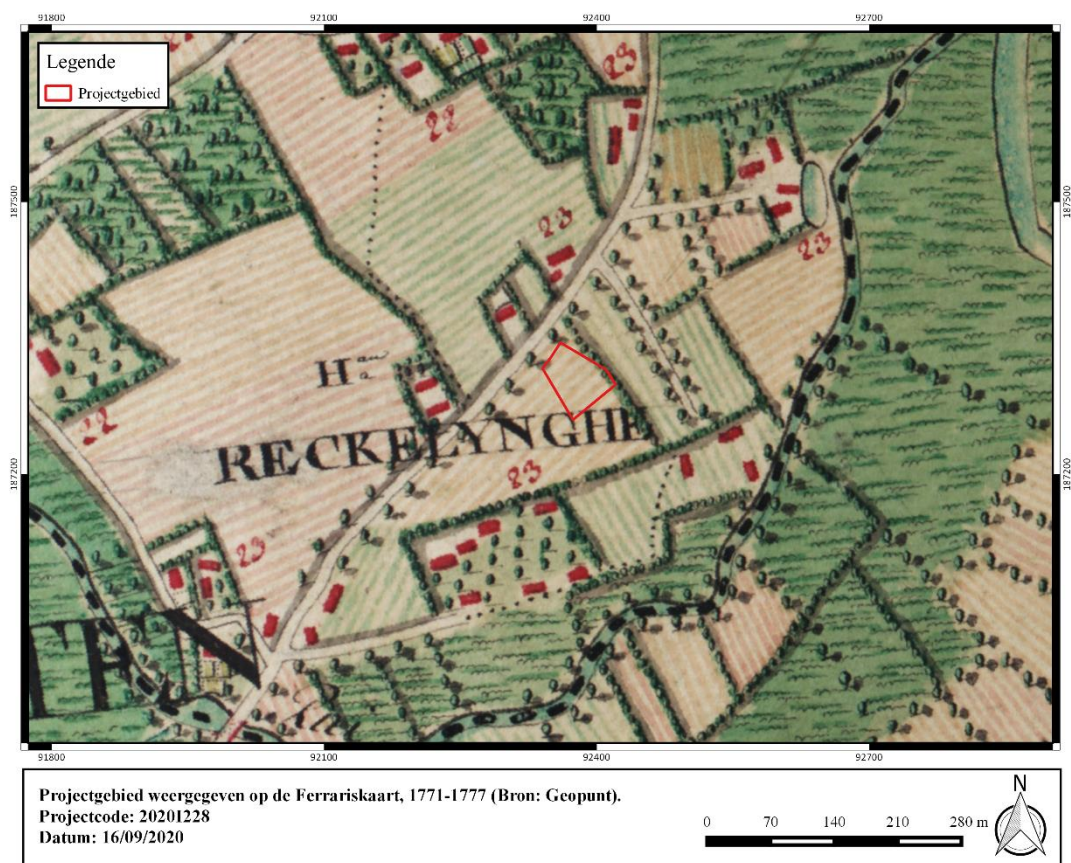
1.4.2.3 Archeologische indicatoren en cartografische bronnen

Op de Ferrariskaart is het verloop van de huidige Leernsesteenweg reeds weergegeven als een met bomen omzoomde weg. De Leernsesteenweg is een deel van de steenweg van Gent-Deinze-Tielt, op het tracé van de oude heirbaan die in 1765 werd verhard. Vermoedelijk gaat deze weg terug op een veel ouder tracé. Binnen de projectgrenzen is geen bebouwing weergegeven. Het plangebied staat integraal gekarteerd als akker.

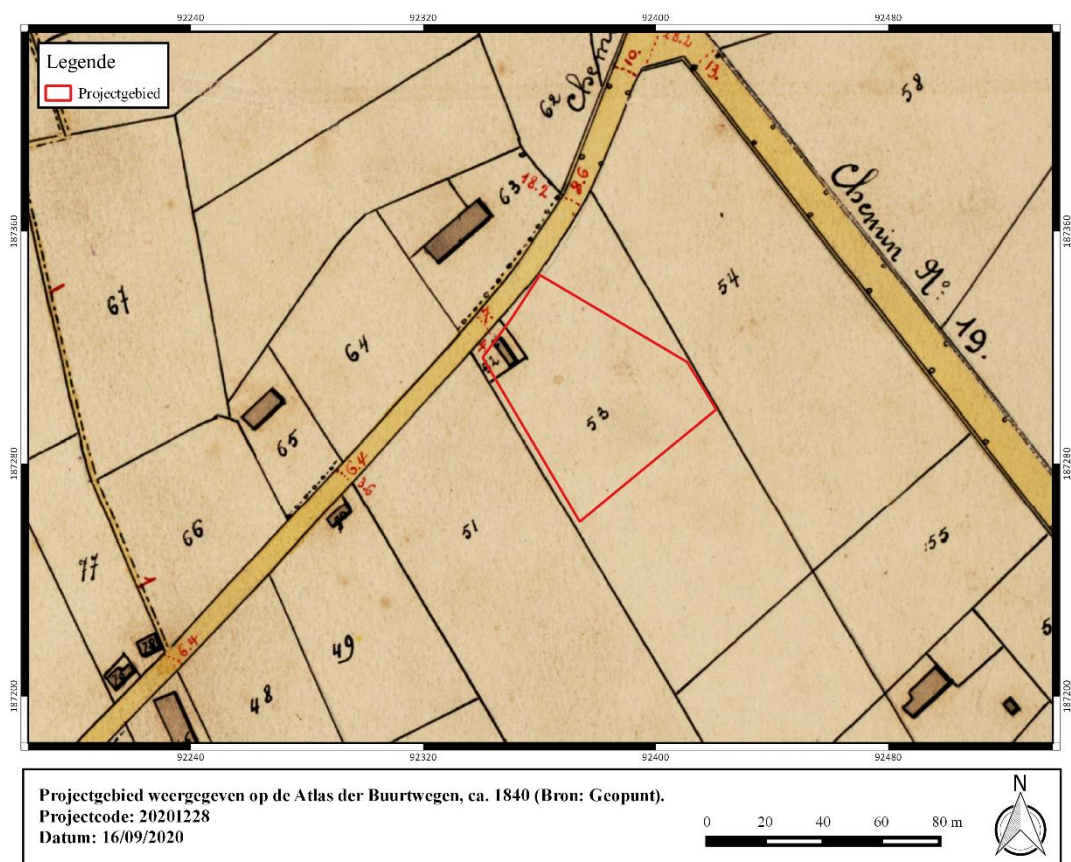
Op de 19e-eeuwse kaarten is in het noordwestelijk deel van het plangebied een bescheiden gebouw waar te nemen. Op de topografische kaart van 1889 is ter hoogte van het oostelijk terreindeel een wegeltje waar te nemen. Dit beeld wordt bevestigd op de topografische kaart van 1911.

³ Inventaris Onroerend Erfgoed

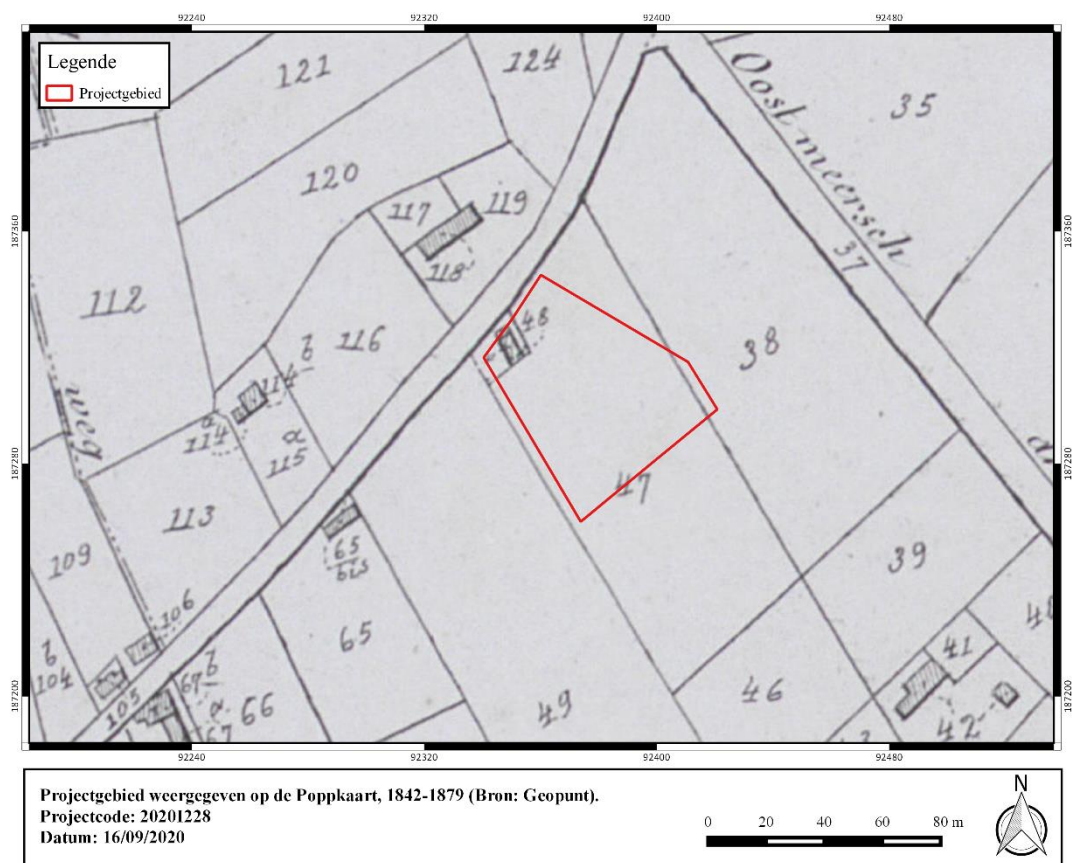

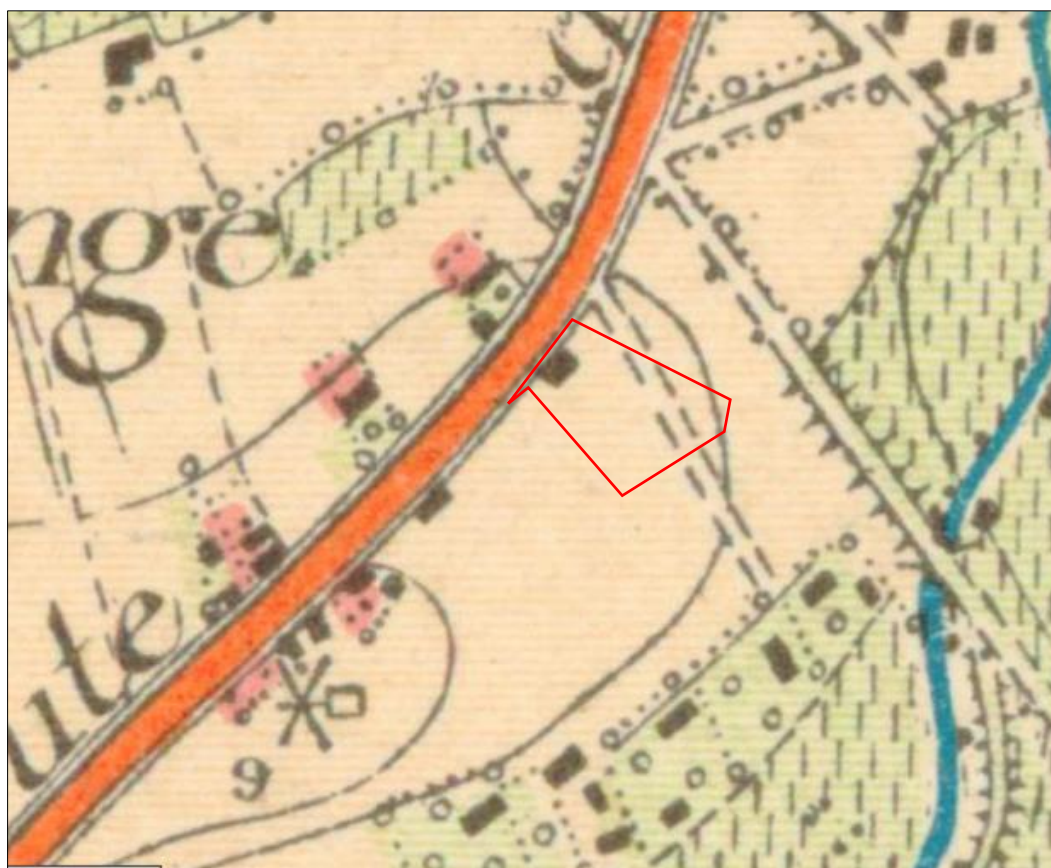
Figuur 17: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt).

Figuur 18: Projectgebied weergegeven op de Atlas der Buurtwegen, ca. 1840 (Bron: Geopunt).

Figuur 19: Projectgebied weergegeven op de Poppkaart, 1842-1879 (Bron: Geopunt).

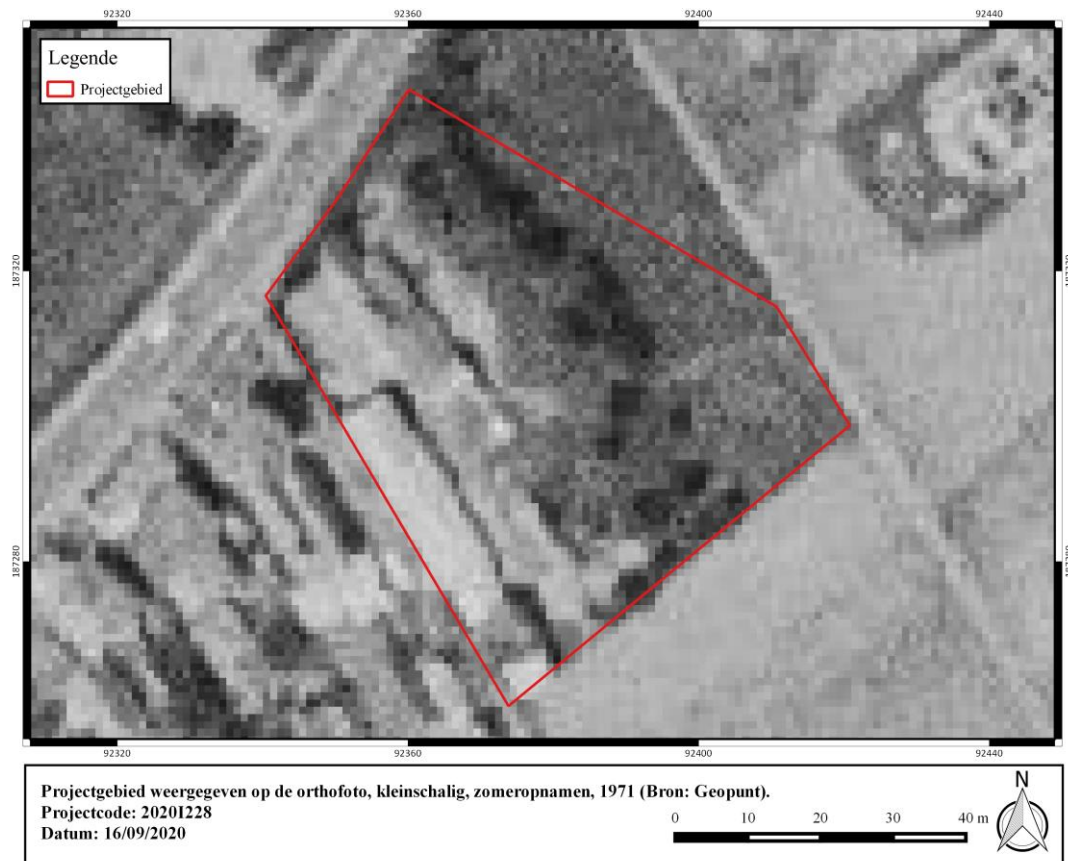
Figuur 20: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van 1889 (Bron: NGI Cartesius).

Figuur 21: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van België (Bron: Geopunt).

1.4.2.4 Huidige gebruik en verstoringen

De orthofotosequentie geeft weinig verandering weer in het bodemgebruik binnen de projectgrenzen gedurende de laatste decennia. Reeds op de oudste luchtopname is de huidige toestand waar te nemen. Op heden is ca. 1100 m² van het terrein bebouwd. Bijkomend is ca. 455 m² van het terrein verhard. Het gebouwenbestand binnen de projectgrenzen neemt de vorm aan van een woning met bijgebouwen. Het overige deel van het plangebied is in gebruik als tuinzone.

Figuur 22: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1971 (Bron: Geopunt).

Figuur 23: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1979-1990 (Bron: Geopunt).

Figuur 24: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2000-2003 (Bron: Geopunt).

Figuur 25: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2008-2011 (Bron: Geopunt).

Figuur 26: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2019 (Bron: Geopunt).

1.5 Synthese

De opdrachtgever plant de realisatie van een verkaveling aan Leernsesteenweg 39 in Bachte-Maria-Leerne, deelgemeente van Deinze. Het projectgebied is ca. 3540 m² groot. Hiervan wordt ca. 1100 m² ingenomen door bebouwing en 455 m² door verharding. Deze infrastructuur wordt in het kader van de geplande ontwikkeling gesloopt.

Bachte-Maria-Leerne is gelegen in de zandstreek binnen de Vlaamse Vallei, op de rand van de Leievallei. Het onderzoeksgebied bevindt zich op een kleine noordoost-zuidwest gerichte zandrug in de alluviale vlakte van de Leie. De Quartairgeologische kaart geeft ter hoogte van het onderzoeksgebied een profielopbouw weer waarvan de top bestaat uit fluviatiele afzettingen van het Holoceen. De bodemkaart geeft daarentegen aan dat de bodem bestaat uit droog lemig zand. Vermoedelijk is dit sediment eerder van eolische oorsprong. De locatie, op een hoger gelegen droge rug temidden het alluvium van de Leie moet een beduidende aantrekkingskracht hebben gehad op rondtrekkende groepen jager-verzamelaars in de omgeving.

Het cartografisch materiaal reflecteert een landelijke en open omgeving die geschikt is voor landbouw ten midden van het uitgestrekte moergebied langs de Leie. Op de Ferrariskaart is te zien dat het terrein in gebruik is als akkerland. De bebouwing in de omgeving concentreert zich langs het verloop van de huidige Ledegemsesteenweg die vermoedelijk teruggaat op een veel oudere voorloper. Op de kaart van Ferraris is binnen de grenzen van het onderzoeksgebied geen bebouwing weergegeven. De 19^e-eeuwse kaarten geven weinig verandering weer. Wel is in de noordwestelijke hoek van het terrein een gebouw afgebeeld. Op de topografische kaart van 1889 is ter hoogte van het oostelijk terreindeel een wegeltje waar te nemen. Dit beeld wordt bevestigd op de topografische kaart van 1911.

In de orthofotosequentie valt weinig verandering op te merken doorheen de voorbije decennia. De huidige situatie is te herkennen op het luchtbeeld van de jaren '80. Hierbij is de zuidwestelijke helft van het terrein bebouwd, het noordoostelijk terreindeel is in gebruik als tuin en grasland.

Binnen de grenzen van het onderzoeksgebied of naburige percelen zijn geen archeologische vindplaatsen of indicatoren gekend. Waarnemingen en onderzoek in de omgeving wijzen op zo goed als doorlopende menselijke aanwezigheid sinds de steentijden. Ten zuidoosten van het projectgebied werd bij collectorwerken in de jaren '90 een noodonderzoek uitgevoerd waarbij resten van een mogelijk Romeinse weg aan het licht kwamen. Daarnaast werden er ook resten van bewoning in kaart gebracht. Ten noorden van het onderzoeksgebied werden bij grootschalig onderzoek naast resten uit de steentijden, sporen van bewoning en begraving uit de metaaltijden, Romeinse periode en middeleeuwen werden aangesneden. Rondom het onderzoeksgebied zijn eveneens menig veldprospecties uitgevoerd. De terrassen langs de Leie en de drogere opduikingen in de alluviale vlakte moeten sinds de steentijden reeds een zeer gunstige locatie geweest zijn omdat er door jager-verzamelaars optimaal geprofiteerd kan worden van overlappende biotopen en de moergebieden langs de rivier en anderzijds omdat de Leie een belangrijke verbindings- en handelsroute was. De Leie was ook een belangrijk strategisch element in tijden van oorlog. Het is dan ook niet te verbazen dat bij archeologisch onderzoek langs de rivier sporadisch relictten uit WO I en WO II worden aangetroffen.

Concreet dient in de omgeving van het onderzoeksgebied uitgegaan te worden van een beduidende trefkans inzake de aanwezigheid van archeologisch erfgoed. De verwachting bestaat uit zowel artefactensites als resten van bewoning, begraving of andere activiteiten in de vorm van bodemsporen. Daartegenover staat echter dat een significant deel van het terrein bebouwd is. Mogelijk is het bodemarchief er verstoord waardoor bijkomende onderzoeksdaden

niet langer zinvol kunnen zijn. In de eerste plaats dient een landschappelijk bodemonderzoek na de sloop de bodemopbouw en verstoringsgraad te bepalen. Mocht hieruit blijken dat lokaal bodemhorizonten aanwezig zijn die indicatief zijn voor gunstige bewaringsomstandigheden m.b.t. artefactensites dienen deze bemonsterd te worden in een verkennend grid. In het geval van een positieve staalname wordt dit onderzoek aangevuld met waarderende archeologische boringen en/of testputten. Met betrekking tot de verwachting inzake erfgoed bestaand uit bodemsporen is een proefsleuvenonderzoek de meest geschikte onderzoeksmethode indien dit nog kan leiden tot kenniswinst.

2 Bibliografie

Agentschap Onroerend Erfgoed 2020

AGIV

DOV Vlaanderen

Geoportaal

Geopunt

NGI Cartesius

Van Ranst, E. & Sys, C. 2000. Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen. Universiteit Gent.